

Κυριακή 1 Ιανουαρίου 2012
www.geostrategy.gr

Δυσοίωνες οι προβλέψεις για τη Συρία

Βασίλης Γιαννακόπουλος
geostrategical@yahoo.gr

Η συνεχώς επιδεινούμενη εσωτερική κατάσταση ασφάλειας και ο πολλαπλασιασμός των ανθρωπίνων απωλειών έχει προκαλέσει τις επανειλημμένες διεθνείς εκκλήσεις για εξωτερική στρατιωτική επέμβαση, για τη δημιουργία διαδρόμων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, για τη δημιουργία μιας buffer zone στα συρο-τουρκικά σύνορα (καθορισμένη συνοριακή ουδέτερη περιοχή ανάμεσα σε αντίπαλες πλευρές, που συνήθως ελέγχεται από ειρηνευτικές δυνάμεις και η οποία εξυπηρετεί ανθρωπιστικούς, στρατιωτικούς, πολιτικούς και άλλους σκοπούς) και για τη δημιουργία μιας no fly zone (ζώνη απαγόρευσης πτήσεων) υπεράνω των περιοχών όπου κατοικούν σουνίτες και Κούρδοι αντικαθεστωτικοί. Ωστόσο, όλες αυτές οι επιλογές προϋποθέτουν τη συναίνεση της διεθνούς κοινότητας και συγκεκριμένα τη λήψη απόφασης από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, προκειμένου να είναι σύμφωνες με τη διεθνή νομιμότητα.

Διαφωνίες και απροθυμία στους κόλπους της διεθνούς κοινότητας

Ένα από τα σοβαρά εμπόδια είναι ότι το συριακό καθεστώς διατηρεί καλές έως άριστες σχέσεις με περιφερειακούς κρατικούς και μη κρατικούς δρώντες, όπως το Ιράν, η Hezbollah του Λιβάνου και η Hamas στη Λωρίδα της Γάζας (αν και το τελευταίο χρονικό διάστημα, οι δεσμοί του συριακού καθεστώτος με τη Hamas έχουν χαλαρώσει, αρκετά γραφεία της οργάνωσης έχουν σταματήσει να λειτουργούν στη Δαμασκό, ενώ αντίθετα αποκαθίστανται οι σχέσεις Hamas-Παλαιστινιακής Αρχής με τη διαμεσολάβηση του Καΐρου). Επίσης, τα δύο από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (Ρωσία και Κίνα) στηρίζουν το συριακό καθεστώς. Τις τελευταίες δεκαετίες οι σχέσεις συνεργασίας της Ρωσίας με χώρες της Μέσης Ανατολής έχουν περιορισθεί δραματικά και είναι προφανές ότι η Μόσχα, επιδιώκοντας να διατηρήσει τις σχέσεις συνεργασίας με τη Δαμασκό και την Τεχεράνη, θα απειλήσει με βέτο οποιοδήποτε σχέδιο απόφασης για διεθνή επέμβαση που θα στόχευε στην πτώση του συριακού καθεστώτος.

Παράλληλα, οι χώρες που μέχρι σήμερα υποστηρίζουν ρητορικά τους Σύριους αντικαθεστωτικούς, όπως οι ΗΠΑ και η Ευρώπη, δεν προτίθενται να αναλάβουν το κόστος μιας εξωτερικής επέμβασης, καθότι:

- ✓ Η Συρία δεν διαθέτει μια σχετικά ασφαλή περιοχή, όπως η περιοχή της Βενγάζης στην περιήπτηση της Λιβύης, που θα μπορούσε να βοηθήσει στη διεξαγωγή επιχειρήσεων.
- ✓ Παρά τη σύσταση του Ελεύθερου Συριακού Στρατού (Free Syrian Army - FSA)[1], οι ένοπλες δυνάμεις της Συρίας συνεχίζουν να παρουσιάζουν σχετικά υψηλή συνοχή, διαθέτουν αξιόλογη αεράμυνα (τη διετία 2009-2010, η Δαμασκός διέθεσε περίπου 264 εκατ. δολάρια για την ενίσχυση της συριακής αεράμυνας) και αξιόλογη επιχειρησιακή δυνατότητα συγκρινόμενες με τις λιβυκές ένοπλες δυνάμεις. Επιπρόσθετα, οι συριακές ένοπλες δυνάμεις διαθέτουν ένα αξιόλογο βαλλιστικό

οπλοστάσιο, με το οποίο θα μπορούσαν να πλήξουν στόχους σε απόσταση περίπου 700 χιλιομέτρων[2] με συμβατικές τουλάχιστον κεφαλές.

- ✓ Η Συρία δεν διαθέτει σημαντικά κοιτάσματα υδρογονανθράκων, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν καταλυτικά στη λήψη μιας απόφασης για εξωτερικής επέμβαση.

Επομένως, το κόστος μιας πολυεθνικής επέμβασης θα ήταν υψηλό χωρίς ορατά και αξιόλογα ανταλλάγματα, οι ανθρώπινες απώλειες σημαντικές, το αποτέλεσμα αβέβαιο και η πιθανότητα να ξεσπάσει μια περιφερειακή σύγκρουση υψηλή.

Επιλογές για στρατιωτικές επιχειρήσεις

Επιχειρησιακά, οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας μιας buffer zone κατά μήκος των δυτικών συρο-τουρκικών συνόρων, εντός της οποίας αφενός οι διωκόμενοι Σύριοι αντικαθεστωτικοί θα μπορούσαν να βρουν καταφύγιο, αφετέρου ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός θα διατηρούσε ζωντανό τον ένοπλο αγώνα του. Επίσης, η τουρκική πολεμική αεροπορία διαθέτει την επιχειρησιακή δυνατότητα για την επιτήρηση και την προστασία της buffer zone. Όμως η Άγκυρα, αν και πρόσφατα έλαβε τη συγκατάθεση του εξόριστου ηγέτη των Αδελφών Μουσουλμάνων, Mohammad Riad Shaqfa, ο οποίος δήλωσε στην τουρκική εφημερίδα Hurriyet ότι «εάν χρειαστεί ξένη επέμβαση για την προστασία των πολιτών στη Συρία, ο λαός θα προτιμούσε να επέμβει η Τουρκία και όχι η Δύση», εντούτοις δεν θα διακινδυνεύσει να διεξάγει επιχειρήσεις καθότι αντιλαμβάνεται ότι εγκυμονούν κίνδυνοι. Για παράδειγμα, αν η Άγκυρα έρθει σε πλήρη ρήξη με τη Δαμασκό, τότε η κατάσταση θα μπορούσε να ξεφύγει από κάθε έλεγχο. Καθόλου απίθανο η Τουρκία να αντιμετώπιζε μια νέα απειλή από φιλοκαθεστωτικούς επιδρομείς εντός των τουρκικών εδαφών. Ίσως ακόμη τριβές ή και έναρξη εχθροπραξιών με το γειτονικό Ιράν. Το γεγονός αυτό θα επιδεινώνε περαιτέρω την εσωτερική κατάσταση ασφάλειας στα τουρκικά εδάφη, η οποία ήδη είναι επιβαρυνόμενη από τις επιθετικές επιχειρήσεις των ανταρτών του ΡΚΚ.

Πέρα από όλα αυτά, η περιορισμένη buffer zone δεν θα παρείχε προστασία στη συντριπτική πλειοψηφία των αντικαθεστωτικών. Ο συριακός στρατός είναι ανεπτυγμένος σε ολόκληρη τη συριακή επικράτεια και ως εκ τούτου θα μπορούσε να συνεχίσει ανενόχλητος τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις κατά των αντικαθεστωτικών και ειδικά κατά των μελών του FSA. Ακόμη και αν υπήρχε πρόθεση για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, θα έπρεπε να συναινέσει το καθεστώς. Καλύτερη σκέψη θα ήταν η ρίψη τροφίμων και φαρμάκων από αέρος. Αλλά και σε αυτή την περίπτωση θα έπρεπε να αντιμετωπισθούν συγκεκριμένες απειλές, όπως τα βλήματα εδάφους-αέρος της συριακής αεράμυνας, καθότι τα μεταφορικά αεροσκάφη λόγω του μεγάλου μεγέθους, της χαμηλής πτήσης και της μικρής τους ταχύτητας θα ήταν σχετικά εύκολοι στόχοι. Επιπρόσθετα, θα απαιτούνταν σύνδεσμοι εντός του συριακού εδάφους, οι οποίοι θα επικοινωνούν με τα κέντρα διοίκησης και ελέγχου, ώστε να καθορίζεται το στίγμα της ρίψης. Στη συνέχεια, όλα αυτά τα εφόδια θα έπρεπε να μεταφερθούν με επίγεια μέσα μεταφοράς, να αποθηκευθούν προσωρινά και να διανεμηθούν.

Όσον αφορά τη δημιουργία μιας no fly zone, αυτή θα είχε νόημα μόνο για τις περιπτώσεις που το καθεστώς διεξήγαγε συχνές εκκαθαριστικές επιχειρήσεις κατά των αντικαθεστωτικών με αεροσκάφη και ελικόπτερα της συριακής πολεμικής αεροπορίας. Μέχρι στιγμής, τέτοιες επιχειρήσεις διεξήχθησαν στις περιοχές: Homs, Jabal al-Zawiya και Daraa. Επιπρόσθετα, τα αεροσκάφη μιας πολυεθνικής δύναμης θα μπορούσαν να προσβάλουν κάθε μέσο των χερσαίων συριακών δυνάμεων που θα συμμετείχε σε συγκρούσεις με τους αντικαθεστωτικούς. Ωστόσο, μια τέτοια επιχείρηση θα ισοδυναμούσε με εχθρική ενέργεια και θα απαιτούσε απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Επομένως, οι επιλογές για δημιουργία μιας buffer zone και διαδρόμων ανθρωπιστικής βοήθειας δεν θα προσέφεραν μερική έστω επίλυση του προβλήματος, ενώ η δημιουργία μιας no fly zone υπεράνω του συνόλου των συριακών εδαφών φαίνεται ότι θα μπορούσε να επιφέρει θετικά αποτελέσματα, αλλά αντιμετωπίζει συγκεκριμένες δυσκολίες (συναίνεση της διεθνούς κοινότητας, συριακή αεράμυνα, εμπλοκή γειτονικών εξωτερικών δρώντων και πιθανή μετάπτωση σε περιφερειακή σύγκρουση).

Που οδηγείται η Συρία;

Εφόσον η έξωθεν επέμβαση συγκεντρώνει ελάχιστες πιθανότητες τουλάχιστον στην παρούσα φάση, είναι πλέον προφανές ότι η λύση θα πρέπει να αναζητηθεί στο εσωτερικό της χώρας. Αυτή θα μπορούσε να επέλθει είτε με αλλαγή της συμπεριφοράς του καθεστώτος -όπως επιδιώκει ο Αραβικός Σύνδεσμος- είτε με πραξικόπημα είτε με την αύξηση της δραστηριότητας του Ελεύθερου Συριακού Στρατού.

Στις 2 Νοεμβρίου, το καθεστώς Assad υπέγραψε πρωτόκολλο, που προβλέπει την αποστολή μόνο περίπου 150 παρατηρητών του Αραβικού Συνδέσμου στη χώρα, οι οποίοι θα αναλάβουν την επίβλεψη της εφαρμογής του Οδικού Χάρτη για την άμεση απόσυρση των δυνάμεων ασφαλείας από τα αστικά κέντρα, την αποφυλάκιση των πολιτικών κρατουμένων και την έναρξη εθνικού διαλόγου για τον εκδημοκρατισμό του πολιτεύματος. Οι πιθανότητες επιτυχίας της εν λόγω συμφωνίας αξιολογούνται από αμυδρές έως μηδενικές, καθώς εκτιμάται ότι ο Assad επιδιώκει να κερδίσει χρόνο και αργά ή γρήγορα θα υπαναχωρήσει, με αποτέλεσμα οι παρατηρητές του Αραβικού Συνδέσμου να εγκαταλείψουν τη χώρα. Όσον αφορά τον εθνικό διάλογο, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η κατάσταση στη Συρία έχει προ πολλού χαρακτηριστεί ως «μη αναστρέψιμη». Άρα, δεν θα πρέπει να αναμένουμε συμφωνία μεταξύ του καθεστώτος και της αντιπολίτευσης.

Οι υψηλόβαθμοι αξιωματικοί των συριακών δυνάμεων ασφαλείας και των ενόπλων δυνάμεων, που στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι αλαουίτες, αντιλαμβάνονται την τρέχουσα κρίση ως έναν υπαρξιακό αγώνα και συνεπώς προστατεύουν με κάθε τρόπο την πολιτική επιβίωση του Σύριου προέδρου. Επομένως, θα ήταν πολύ δύσκολο για τους χαμηλόβαθμους σουνίτες αξιωματικούς να εύρισκαν τις κατάλληλες ευκαιρίες, προκειμένου να ξεκινήσουν ένα επιτυχημένο πραξικόπημα. Αντίθετα, ένα πραξικόπημα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί από τους ίδιους τους αλαουίτες με την υποστήριξη του Ιράν ή μετά από μια παρασκηνιακή συμφωνία αλαουιτών και εξωτερικών δρώντων, προκειμένου να τερματισθεί η κρίση. Η Τεχεράνη αντιλαμβάνεται ότι ο πολιτικός βίος του Assad αμφισβητείται, ίσως επεξεργάζεται την αντικατάστασή του με άλλο υψηλόβαθμο στέλεχος της αλαουιτικής κοινότητας, προκειμένου να ελέγξει τη διαδοχή της εξουσίας και με αυτόν τον τρόπο να διατηρήσει το στρατηγικό της εταίρο.

Ο FSA, στον οποίο αναμένεται και μαζική στράτευση απλών Σύριων πολιτών, έχει καταφέρει προς το παρόν μόνο να αναπτρώσει το ηθικό των αντικαθεστωτικών. Δεν διαθέτει συνοχή ούτε αξιόλογη επιχειρησιακή δυνατότητα, αλλά ούτε και οπλικά συστήματα, που θα μπορούσαν να εκμηθεθούν ως απειλή κατά των συριακών δυνάμεων. Όμως, υπάρχουν ενδείξεις σύμφωνα με τις οποίες ο FSA αυξάνει αριθμητικά και ποιοτικά τη δύναμή του. Αν συνυπολογισθεί και η αυξημένη πιθανότητα να υποστηριχθεί ηθικά, οικονομικά, συμβουλευτικά, αλλά και με οπλικά συστήματα, εκπαίδευση και συνεχή ροή στρατιωτικών πληροφοριών από εξωτερικούς δρώντες, τότε θα μπορούσε να αποτελέσει μια αξιόλογη εσωτερική αντίσταση, που θα δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα στο καθεστώς. Ωστόσο και σε αυτή την περίπτωση, η πτώση του καθεστώτος δεν θα ήταν δεδομένη.

Τα μέχρι στιγμής δεδομένα καταδεικνύουν ότι η Συρία οδηγείται σε μια παρατεταμένη συγκρουσιακή κατάσταση μεταξύ των συριακών δυνάμεων και του FSA, με ταυτόχρονη παρασκηνιακή διπλωματική και στρατιωτική δραστηριότητα εντός και εκτός της Συρίας, που θα προκαλέσει σημαντικό πολλαπλασιασμό των ανθρώπινων απωλειών. Δεδομένου ότι η Συρία είναι μια χώρα που η εθνο-θρησκευτική της σύσταση και η γεωγραφική κατανομή των διάφορων εθνο-θρησκευτικών κοινοτήτων ευνοεί την έναρξη ενός εμφύλιου πολέμου, είναι πολύ πιθανόν η κατάσταση να ξεφύγει από κάθε έλεγχο και να προκύψει μια περιφερειακή κρίση. Μια κρίση που δεν θα συγκρίνεται με την αντίστοιχη λιβυκή και η οποία είναι πιθανό να προκαλέσει μαζικά προσφυγικά ρεύματα, ιδιαίτερα υψηλό αριθμό ανθρώπινων απωλειών εντός και πέριξ της Συρίας, επιδείνωση της κατάστασης ασφαλείας στην ανατολική Μεσόγειο, αναζωπύρωση των συγκρούσεων μεταξύ σιιτών και σουνιτών στην αραβική χερσόνησο και το Ιράκ, τριβές στα ισραηλινο-λιβανικά σύνορα μεταξύ Hezbollah και ισραηλινού στρατού, καθώς και έντονη αντιπαράθεση μεταξύ Μόσχας και Ουάσιγκτον. Αυτοί είναι και οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους η Δύση εμφανίζεται απρόθυμη να επέμβει στη Συρία.

[1] Ο FSA είναι μια ομάδα που συνίσταται ως επί το πλείστον από κληρωτούς σουνίτες και αξιωματικούς κατώτερου και μεσαίου βαθμού, οι οποίοι κατέφυγαν στην Τουρκία. Η ομάδα αυτή, υπό τη διοίκηση του συνταγματάρχη Riad al-Asaad, είχε δημιουργήσει με την άδεια της τουρκικής κυβέρνησης μια βάση επιχειρήσεων στη νότια Τουρκία, αλλά και είχε ανακοινώσει τη σύσταση ενός προσωρινού στρατιωτικού συμβουλίου (Ιούλιος 2011), με σκοπό την ανατροπή του συριακού καθεστώτος. Πριν περίπου ένα μήνα, ο FSA και το Εθνικό Συριακό Συμβούλιο (ΕΣΣ) πραγματοποίησαν συνάντηση στην οποία συμφώνησαν ότι η δραστηριότητα του FSA θα πρέπει να περιοριστεί στην προστασία των πολιτών και να μη διεξάγονται επιθέσεις κατά του τακτικού στρατού. Πάντως, οι δύο πλευρές δεν φαίνεται ότι διατηρούν και τις καλύτερες σχέσεις. Ίσως, ο FSA θεωρεί ότι τα μέλη του ΕΣΣ ενδιαφέρονται μόνο για αξιώματα στη μετά-Assad εποχή. Η αντιπολίτευση δεν έχει πείσει για τη δύναμή της και αυτό λειτουργεί υπέρ του Assad.

[2] Το Σεπτέμβριο του 2000 και τον Ιανουάριο του 2007, οι ένοπλες δυνάμεις της Συρίας πραγματοποίησαν δοκιμαστικές εκτοξεύσεις με βορειοκορεατικά βαλλιστικά βλήματα εδάφους-εδάφους Scud-D βεληνεκούς 700 km.